

TALEBESVÆR OG DEMENS

Sproget er ligesom hukommelsen en af de mentale funktioner, der ofte påvirkes tidligt ved demens. Ved mere fremskredne demens udvikler de fleste egentlige sprogforstyrrelser (afasi). Forstyrrelserne skyldes, at sprogområderne i venstre hjernehalvdel ofte påvirkes ved en demenssygdom.

At finde ordene

Alle mennesker oplever fra tid til anden problemer med at finde de rigtige ord på de rigtige tidspunkter. Typisk er der problemer med at finde navne på ting og personer. Men så længe den grundlæggende viden om personen eller tingen er intakt, kan vi forklare, hvad det er, vi leder efter. Hvad hed fx den engelske prinsesse, der blev dræbt i 1990'erne i en bilulykke?

Ved begyndende demens ses ofte tiltagende problemer med at finde ordene. Man har svært ved at huske, hvad ting hedder, og benytter mange omskrivninger: "vil du række mig den dér på bordet med vand i?" Man kan også komme til at bruge et forkert ord og fx sige "ske" i stedet for "gaffel".

I starten vil det typisk være ord, man ikke bruger så tit, der forsvinder. Men som sygdommen skrider frem, vil mere almindelige ord også forsvinde. Sproget bliver mere indholdsløst og udtryk som "dims" og "den dér" vil erstatte et tidligere mere nuanceret sprog.

I begyndelsen består problemet mest i at finde de rigtige ord frem fra hukommelsen, men i takt med at sygdommen skrider frem, vil stadig flere ord miste deres betydning eller helt forsvinde. En person med moderat til svær demens ved måske ikke længere, hvad en 'zebra' eller en 'sav' er.

Samtaler med mennesker med demens

Hos personer med demens vil evnen til at danne sproglyde og sætninger ofte være intakt langt hen i forløbet. Det betyder, at talen umiddelbart kan lyde normal. Men hvis personen har problemer med at finde navne på ting og personer, bliver samtalen fattig på konkret indhold og information. Hvis personen med demens også har problemer med hukommelse, koncentration og overblik, kan samtalen miste 'den røde tråd' og blive usammenhængende.

Det er ikke altid en god idé at hjælpe personen med demens med at finde de ord, som vedkommende leder efter. Det er heller ikke nødvendigvis det bedste at holde personen fast på et bestemt emne eller forsøge at bevare en almindelig struktur i samtalen. Nogle gange fungerer det bedre, hvis man blot giver sig tid til at lytte til personen med demens og udviser tålmodighed. Selvom samtalen ikke fører nogen steder hen, kan begge parter godt have glæde af samværet.

Særlige former for sprogforstyrrelser

Ved nogle former for demens er sproglige vanskeligheder det mest fremtrædende. Andre mentale funktioner, fx hukommelsen, kan være intakte, mens de sproglige funktioner bliver dårligere.

Progressiv (tiltagende) afasi er en særlig form for demens, hvor både evnen til at producere sproglyde og evnen til at danne sætninger langsomt bliver dårligere. Det betyder, at man taler langsomt, i korte sætninger og har svært ved at få ordene frem. Til gengæld er forståelsen af sproget ofte bevaret.

Semantisk demens er kendetegnet ved, at ordenes betydning forsvinder. Semantisk viden består af paratviden eller fakta om ting, steder og personer. Personer med semantisk demens mister efterhånden denne viden, og ordene mister deres betydning. En person med semantisk demens ved måske ikke længere, at en appelsin er orange, eller at det er en frugt. Ordet "appelsin" betyder derfor ikke længere noget, men er bare en lyd. Ligesom et ord fra et sprog, man ikke forstår.

Ved semantisk demens forsvinder de sjældne og mere specifikke ord inden for en kategori først. Navne som schæfer eller puddel kan fx forsvinde, hvorimod overordnede begreber som hund eller dyr bevares længere hen i sygdomsforløbet.

Mere information

Få flere oplysninger hos Alzheimerforeningen.

Lokale kontaktoplysninger: